

BIOLOGIYA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIGA KASBGA YO'NALTIRILGAN INGLIZ TILI O'QITISHDA KLASTERLI YONDASHUV

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11149271>

Dushayeva Soxiba Janikulovna

Guliston davlat universiteti

Ingliz tili va adabiyoti kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada hozirda butun dunyo bo'yicha chet tillarini o'qitish dolzarb masalalardan biriga aylanib borayotganligi, ingliz tili darslarini samarali va tushunarli bo'lishi uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarurligi, ingliz tilini o'qitishda klasterli yondashuv asosida ta'lim berish, o'qitish jarayoning samaradorligini oshirish masalalar, biologiya fanini amaliy topshirilar orqali o'rganish talabalar uchun juda foydali bo'lishi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar

ingliz tili, dars, klasterli yondashuv, biologiya, fan, o'qitish, samarali, tushuncha, ta'lim berish, foydalanish, imkoniyat, e'tibor, sifat, kommunikatsiya, faoliyat.

English

Annotation: this article discusses the fact that now teaching foreign languages around the world is becoming one of the vital issues, the need to use modern technologies to make English lessons effective and understandable, teaching on the basis of a cluster approach to teaching English, teaching about the issues of improving the effectiveness of the process, learning the subject through practical activities in biology classes.

Keywords

English, lesson, cluster approach, biology, science, teaching, effective, understanding, teaching, use, opportunity, attention, quality, communication, activity.

Аннотация

В данной статье речь идёт о том, что в настоящее время обучение иностранным языкам во всем мире становится одним из актуальных вопросов, о необходимости использования современных технологий для того, чтобы уроки английского языка были эффективными и понятными, о преподавании английского языка на основе кластерного подхода, о вопросах повышения эффективности учебного процесса, практические занятия на уроках биологии будут очень полезны студентам.

Ключевые слова

английский, урок, кластерный подход, биология, наука, обучение, эффективность, понимание, обучение, использование, возможность, внимание, качество, коммуникация, деятельность.

Bugungi kunda ingliz tilini o'rganish zamon talablaridan biri bo'lib qolmoqda. Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora tadbirlari to'g'risida " 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori imzolandi va amalda tadbir qilinib boshlanishi ingliz tilini o'qitishga bo'lgan e'tiborga yaqqol misol bo'la oladi. Ushbu qarorga ko'ra, xorijiy tillarni keng ommalashtirish chora tadbirlari amalga oshirilmoqda.

Ingliz tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyojning kundan-kunga oshib borishi, Ingliz tilining global tillar tizimida o'z o'rniga ega bo'lishi va ko'p mamlakatlar orasida kommunikatsiya tili sifatida ko'rinishi sababli unga bo'lgan e'tibor muhim ahamiyat kasb etmoqda. XXI asrda globallashtirish va integratsiya jarayonlari inson faoliyatining barcha jabhalariga ta'sir ko'rsatib, kasbga yo'naltirilgan muloqotga bo'lgan ehtiyoj katta ahamiyatga ega bo'lgan yangi davrni boshlab berdi. Zamonaviy, doimo o'zgarib borayotgan voqelik nafaqat kasbiy mahorat va ko'nikmalarga ega bo'lishi, balki til aloqasi sohasida yuqori malakali mutaxassislar bo'lishi kerak bo'lgan mutaxassislarga yuqori talablarni qo'yadi. Til asosiy muloqot vositasi sifatida jamiyatda sodir bo'layotgan o'zgarishlarni aks ettiruvchi o'ziga xos oyna vazifasini bajaradi. Shu sabablarga ko'ra, Ingliz tiliga bo'lgan ahamiyatni quyidagicha ta'riflash mumkin:

1. Global kommunikatsiya: Ingliz tilining global tillar tizimida o'z o'rniga ega bo'lishi. Mamlakatlarning o'rtacha o'zaro muloqotlarida va xorijiy muloqotlarida Ingliz tilidan foydalanish imkoniyatini ta'minlaydi.

2. O'qish va ilmiy tadqiqotlar: Ko'p ilmiy jurnallar, kitoblar va ilmiy maqolalar Ingliz tilida yoziladi. Bu esa, xalqaro o'qish va tadqiqotlarda qatnashish uchun Ingliz tilining o'rganish va undan erkin foydalana olish zaruratini namoyon etadi.

3. Iqtisodiy rivojlanish: Biznes, moliya va savdo sohasida Ingliz tilini bilish, kompaniyalar va tadbirkorlik faoliyati uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Xalqaro savdo, xorijiy hamkorliklar va investitsiyalar Ingliz tilida amalga oshiriladi.

4. Texnologiyalar va Internet: Ko'p texnologik va internet platformalari, masalan, dasturlar, veb-saytlar va ilova do'koni ingliz tilida ishlaydi. Bu esa, global onlayn resurslarga kirish va ularni foydalanishni talab qiladi.

5. Turizm va Sayohat: Turizm sohasida ham Ingliz tilini bilish juda muhimdir. Ko'plab sayohatchilar mamlakatlarning Ingliz tilini foydalanishga dastlabki til sifatida tanishishadi.

6. Akademik o'qishlar va ta'lim: Xalqaro ta'lim muassasalari va o'quv dasturlari ko'p til o'rganuvchilarda Ingliz tilini o'rganishni talab qiladi. Ingliz tilini o'rganish ta'lim jarayonida va kasbiy rivojlanishda katta ahamiyatga ega.

Ingliz tilini bilish dunyo miqyosida shaxsiy, professional va akademik rivojlanish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Shu sababli, Ingliz tilini o'rganish va uni rivojlantirish insonlarga o'qish va faol ishtirokchilik uchun katta foyda keltiradi.

Nofilologik ta'lim yo'nalishi xususan, biologiya ta'lim yo'nalishi talabalariga ingliz tilini o'qitish jarayonini klasterli yondashuv asosida tashkillashtirish samarali tizim hisoblanadi. Biologiya o'quv fanining asosiy vazifasi o'quvchilarga biologik o'quv fanlar bo'yicha chuqur atroflicha bilim berish, ularning har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida kamol topishga ko'mak beruvchi o'quv fanlar mazmunini, o'qitish shakllari, vositalari va metodlarini ishlab chiqishdan iborat. Har qanday fan insonning tadqiqot faoliyati bilan aloqador bo'lib, u narsa va xodisalar to'g'risida bilimlar to'plashga yo'nalgan, hamda tadqiqot qilinayotgan narsa xodisalar to'g'risida to'liq va chuqur bilim olishga qaratilgan. Fanning asosiy funksiyasi tadqiqot hisoblanadi. Biologiya o'qitish metodikasi fan sifatida mazkur fan bilan bog'liq bilim oluvchilarning bilim olish, tarbiyalanish va rivojlanishini nazariy va amaliy jihatidan tadqiq qilishni maqsad qilib qo'yadi. Fanning asosiy belgisi maqsadning aniqligi, o'rganish predmeti, bilimlarni bilish usullari va shakllari hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillika erishishi jahon hamjamiyatiga yuz tutishi, rivojlangan mamlakatlar bilan iqtisodiy, madaniy ma'rifiy, diplomatik aloqalarning yo'lga qo'yilishi barcha jabhalarda ta'lim tizimini isloh qilishni talab etdi. Shu sababli O'zbekiston Respublikasining —Ta'lim to'g'risidagi qonunida ta'lim mamlakatimizning ijtimoiy taraqqiyot sohasida ustuvor yo'nalish deb e'lon qilindi. O'qitish jarayonining samaradorligini oshirish masalalari, biologiya fanini ingliz tilida o'qitishda samaradorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu samaradorlikni oshirishda quyidagilarga e'tibor berish lozim. Biologiya fanini o'rganishda bilim oluvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish uchun darsning bilim oluvchilarning o'tgan mavzu yuzasidan o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash, ulami tizimlashtirish, yangi mavzu yuzasidan o'zlashtirilgan bilim, ko'nikma va malakalami nazorat qilish va baholash, shuningdek, yangi mavzuni o'rganish jarayonida interaktiv texnologiyalardan foydalanish maqsadga

muvofig. Biologiyani o'qitishda dastur mazmunidagi evolutsion tushunchalar yetakchilik qilgan, shuningdek, munozarali «o'simliklarning paydo bo'lishi va rivojlanishi», «hayvonot olamining paydo bo'lishi va rivojlanishi» kabi mavzulami o'qitishda foydalanish mumkin.

- Ta'lim-tarbiya jarayonida keysdan foydalanish uchun o'qituvchi:

- dastur mazmunidagi muammoli mavzulami aniqlashi, shu mavzularni o'qitish uchun muammoli savol-topshiriqlar tuzishi;

- dars davomida muammoli savol - topshiriqlarning qiyinchilik darajasiga ko'ra yakka tartibda yoki o'quvchilarning kichik guruhlarida mustaqil ishlarni tashkil etilishini aniqlashi;

- ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatini mazkur muammolarni hal etish, o'quv munozaralari orqali bahsda qatnashtirish yo'llarini rejalashtirishi;

- muammoli savol-topshiriqlar asosida tashkil etilgan o'quv munozaralarida yakuniy fikrni vujudga keltirishi lozim.

Bu biologiyaga oid mavzularni anglash uchun tegishli terminologiyani, tushunchalarni va so'zlashni o'rganishda yordam beradi. Biologiya darslarida amaliy topshiriqlar bajarish orqali mashg'ulotlarni tashkil etish talabalar uchun juda foydali bo'ladi. Laboratoriyalarda o'zlashtirilgan mashg'ulotlar, hayvonlar bilan muloqotlar, oziq-ovqat tarmoqlari bilan o'zlashtirilgan tajribalar, biologiya darslarida foydalanish uchun metodik darsliklar, o'zlashtirilgan so'zlar, fotosuratlar, animatsiyalar va videolar, mavzular bo'yicha klasterlar tuzish, bu klasterlar talabalar uchun biologiya mavzularini guruhlash va uni chuqur tushunish imkoniyatini yaratadi. Talabalar biologiya faniga oid mavzularini o'rganishda taqdimotlar va yangi tadqiqotlar ko'rsatish, talabalarga anatomiya, ekologiya, genetika, fiziologiya va boshqa ushbu yo'nalishga oid tushunchalarni o'rganishlari uchun katta imkoniyatlar ochadi. Bu usullar talabalarga biologiya fani mavzularini oson, samarali va qiziqarli o'rganishlariga yordam beradi.

Quyidagi bosqichlar orqali ushbu jarayonni amalga oshirish mumkin:

1. Boshlang'ich baholash: O'qituvchi, talabalar bilan biologiyaga oid umumiy muloqotlar olib boradi. Bu, biologiya mavzularini takomillashtirish uchun kerakli asosiy terminologiyani, kontseptlarni va ba'zi asosiy so'zlash usullarini ta'lim etish uchun asosiy tayyorgarlikni o'rnatadi.

2. Mavzular bo'yicha klasterlar tuzish: O'qituvchi, o'quv materialini biologiya fani bo'yicha bir nechta klasterlarga bo'lishi mumkin. Misol uchun, "Hayvonlar", "O'zaro aloqa va ekologiya" kabi klasterlar mavzularni guruhlash uchun foydalanilishi mumkin.

3. Mavzular bo'yicha so'zlash va mashg'ulotlar: Har bir klaster uchun, talabalar bir nechta mavzularni o'rganish va ularga oid so'zlar, so'zlash va gaplar ustida amalga oshirishlari mumkin. Bu, talabalarning mavzular bo'yicha so'zlashlarini rivojlantirishga yordam beradi va ularni biologiya terminologiyasiga ishlov berishga o'rgatadi.

4. Amaliy mashg'ulotlar: Biologiya fanini amaliy mashg'ulotlar orqali mustaqil ravishda o'rganish talabalarning o'zlashtirish uchun samarali bo'ladi. Bu, qonunlar, ob'ektlar va protsesslarni tushunishlarini kuchaytirish va biologiya so'zlashlarini amalga oshirishlari uchun imkoniyat yaratadi.

5. O'zlashtirilgan o'qish materiallari: Talabalar uchun biologiya fani mavzularini o'zlashtirilgan o'qish materiallari tayyorlanishi muhimdir. Bu materiallar o'quv jarayonini o'rganishni osonlashtiradi va talabalar uchun qiziqarli va ma'lumotga boy bo'ladi.

6. Baholash va qo'llab-quvvatlash: O'qituvchi, talabalar o'zlarining o'zlashtirish darajasini va biologiya terminologiyasini qanday o'rganishlarini baholaydi va ularni qo'llab-quvvatlaydi. Bu, o'qitish jarayonidagi tashqi qatlamdagi yaxshilangan yoki qiyinchiliklarni aniqlash va boshqarishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, biologiya ta'lim yo'nalishi talabalariga ingliz tilini kasbga yo'naltirgan holda klasterli yondashuv asosida tashkillastirish til o'rganuvchilarning sohaviy terminologiyani mukammal o'rganishlariga, mustaqil ta'lim olish jarayonida ham faol, maqsadli ta'lim olishlari uchun keng imkoniyat bo'lib, bu esa bo'g'usi mutaxassislarining kelgusi ish faoliyatlarida muvaffaqiyatli muloqot jarayonida muvaffaqiyatga erishishlariga zamin yaratadi.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1.T. G'ofurov va boshqalar „Biologiyani o'qitishning umumiy metodikasi“ o'quv metodik qo'llanma Toshkent 2005 yil

2.Janikulovna D. S. BIOLOGIYA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIGA KASBGA YO'NALTIRILGAN INGLIZ TILI O'QITISHDA KLASTERLI YONDASHUVNING AHAMIYATI

3.Sayfiddinovich A. F. KLASTERLI YONDASHUV ASOSIDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. Special Issue 7. – C. 122-125.

4.Dushayeva S.J.(2023) Development of Professional Skills and Cluster Approach; Points of Contact in Teaching a Foreign Language. Delhi University

magazine. Series: The Humanities and the Social Sciences. 10(1): 203-214.
DOI:10.5281/zenodo.8030868

5.S.J Dushayeva, S.M. Khatamova, M.Q. Shodmonova, D.G'Ziyadullayeva and M.E Khudayberdyeva. Journal of Research in International Education 2023, Vol.22(2) 84-92. The Author(s) 2023. DOI:10.1177/1475240922298492. <https://www.jrie.org>. Evaluation of the Cluster Approach in teaching Foreign Languages in Distance Education Environment.

4.Адилова, Ч. (2022). Akademik litsey tabiiy fanlar yo'nalishida ingliz tilini klasterli yondashuv asosida mutaxassislikka mos o'qitish mashqlar tizimi. *Общество и инновации*, 3(2), 155-161.